

PREGÓ DE LES FESTES DE LA BEATA 2019

Antoni Mas
25 d'agost de 2019

**Nota: els fragments ressaltats amb color negre
no varen ser llegits oralment, a fi d'acurçar.**

Benvolguda Senyora Joana Maria Calafat, la Beata d'enguany,
Honorable Senyora Presidenta del Consell Insular de Mallorca,
Molt Reverend Coordinador de les Cases de Mallorca dels Missioners dels Sagrats Cors de Jesús,

Senyor batle,

Senyores regidores i senyors regidors,

Vileres i vileros,

Amigues i amics tots,

Gràcies per ésser aquí avui de capvespre perquè, tots plegats, puguem donar, amb aqueix pregó, el «sús» a les festes de la Beata de 2019.

Abans de començar, vull agrair a al batle i la regidora de Cultura que m'hagen convidat a fer el pregó de les festes de la Beata. És un dels honors més grans que pot tenir un veïnat de la Vila i esper sortir-me'n així com pertoca.

A la Vila, ja ho sabeu, tot comença i tot acaba per la Beata. El primer diumenge de setembre, la processó de la Beata, és la fita, és el cap d'any del calendari marginalidà. Encara no hem aclarit per què, però fa més de dos-cents anys que és així i, per això mateix, hi ha hagut moltes de generacions de vileres i de vileros que han estimat la processó i aqueixes festes, que les han viscudes, que les han sentides i que sabien que eren part de la nostra identitat, maldament no haguessen emprat mai aqueixa paraula.

En Joan Mascaró i Fornés va deixar escrit que «La vida d'un home o dona, d'un poble, d'una nació i de tot el món és un corrent de vida que mai retorna. Vivim entre recordances d'un passat que ja és passat i un temps a venir.» Unes paraules que m'ajudaren ferm a pensar així com havia d'escriure aqueix pregó.

Per mor d'això, m'haureu de perdonar que, abans de continuar, comenci amb recordances; amb el record de gent que ha estat important per a mi i que ja ens ha deixat. Per començar, vull nomenar quatre quintos meus: en Joan Capó «Biniaco», en Gerardo Jareño, n'Antònia Nicolau i en Pep Maria Valls. Amb tots ells, sobretot amb en Joan i amb en Pep, hi vaig compartir moltes de coses que, quan hi pens, em fan venir humit part davall la nineta. També vull esmentar els meus sogres, en Rafel i na Catalina, que estimaren de bon dir de veres aqueixes festes i la processó; així mateix vull recordar els meus padrins i el meu padrí jove, que m'ensenyaren a estimar-les i que avui estarien molt contents de ser aquí.

També vull fer referència a un vilero que, per a mi, va ser molt especial, tota una influència: el pare Joan Francesc March, de Can Verga, que va morir fa un mes en clau. En podria dir

moltes de coses, però em conformaré amb mencionar que va ser pregoner de les nostres festes, que va ser un dels grans difusors de la figura d'en Joan Mascaró i Fornés i que va ser coautor, a l'any 1981, de la Història de Santa Margalida. Va ser el primer llibre que molts de vileros llegírem en la nostra llengua i que ens va descobrir el nostre passat i la nostra cultura. El pare March va estimar molt, moltíssim, Santa Margalida. L'hi va dedicar un poema molt bell; aprofitaré per llegir-ne dues estrofes:

«Vila on el meu ser
ha rebut vida.
Fil de ma existència,
Santa Margalida.

Ja en puc fer de voltes,
debanar camí
que el pern de ma vida
sempre serà aquí.»

El record d'aqueixa gent m'acompanyarà sempre; està fet d'infantesa, joventut i d'enyorança. Ben segur que tots vosaltres teniu al cap persones que vos duen records consemblants, tant o més intensos i profunds que els meus. Voldria demanar-vos que en aqueixes festes, per ventura quan passi la processó, o quan el dimoni trenqui una gerra, dediqueu uns moments a recordar aqueixes persones que vos marcaren i a tenir-les presents dins els vostres pensaments.

A totes aqueixes persones, a les que he anomenat i a les que anomenaré, i a tots les que vosaltres tingueu presents dins els vostres pensaments, els dedic aqueix pregó.

I anem per feina. Primer de tot, vull fer avinent que en aqueix pregó parlaré poc de mi mateix; les meves vivències, amb relació a la Beata, són com les de qualsevol persona de la meva edat i, si les trec a rotlo, és perquè per ventura poden servir d'exemple d'així com les hem viscudes els de la meva generació, aquells que ara som entrats dins la cinquantena.

La meva mirada és la d'un vilero de sa Creveta, d'una barriada que, en aquell temps, en la dècada dels setanta, tenia molta de personalitat; era de gent senzilla, pagesa i, deien, encara més humil que la resta del poble. I també molt relacionada amb la processó de la Beata.

Vull aprofitar per treure a rotlo cinc persones que vaig tractar i estimar, que eren part de l'ànima de la barriada: madò Francisca «Polonieta» i na Maria «Marxanda», que eren l'alegria del cap de cantó del carrer ample, i més encara quan s'atraca la Beata; en Damià «Meró», «des Molí», i la seva memòria prodigiosa, plena d'històries del nostre poble que escoltava de cap a peus; l'amo en Biel «Vaquer», «es dimoni Gros», que aqueix dies el podríem veure cercant garrots de donarda, i que va dignificar la figura dels dimonis dins la processó; també l'amo en Miquel «Fonoi» i la seva rialla, fresca i franca, que la darrera setmana d'agost anava tot admès i xalest preparant la bístia per anar a la processó.

L'espina, la soca, de la vida de sa Creveta era un tram, ben curt, del carrer Antoni Maura. Aquí, just dins cent metres, hi havia tres botigues: can Sales, que també era forn; ca sa «Marianda» —actualment s'Skat— i ca na Xica, que també era carnisseria; hi havia també una merceria, Can Vives, que a més era una botiga d'electrodomèstics; dues barberies, can Joan mariando de na Fonoi i can Toni de na Xica, que era la més nova; fins i tot una impremta, l'Amistat, i tres cafès: can Pep de Búger i ca n'Escales, que se tocaven, i Can Malet, que era el darrer de tots que va obrir. En aquell tros de carrer se coïa quasi tota la vida de la barriada; me'n record que molta de gent mirava de comprar a totes les botigues i, també, anar a tots els cafès. «Hem d'aidar tothom», deien. Un poc més a lluny, a la banda de Son Rabassa, l'amo en

Biel Bauzà, «es Vaquer», venia llet a ca seva. Més a les foranes, hi havia negocis agrícoles, com el magatzem de ca nostra, o la farinera d'en Piulo. I, al cap d'avall del carrer des Clavell, encara hi havia una altra botiga, ca sa Murera, que va tancar quan jo era petit.

Els nins de la barriada solíem jugar plegats, sense sortir de sa Creveta; de vegades, també ho fèiem amb les nines, sobretot quan jugàvem a amagar, a escarabat bum-bum i d'altres jocs amb noms que no record. Hi havia diversions que solien ser només de nins, com jugar a «cocou», a futbol i a la guerra. Hi solíem jugar en el carrer ample i en el carrer de Maria, que eren els més espaiosos. Quan havíem de jugar a futbol, primer de tot ens havíem d'entretenir a decantar amb bastons les buines que havien deixat pel carrer les bísties dels carros **no fos cosa les trepitjàssem o que hi caiguéssim damunt quan encaçàvem la pilota**. Jugar a futbol, ho fèiem ben a la vista, però quan havíem de jugar a «cocou» i a la guerra miràvem de fer-ho d'amagat dels adults. Tanmateix, sempre hi havia qualche dona d'edat, o una jaia color de mèl·lera, d'aqueixes que no hi veia gens i que era sorda com una maça, però que s'extravenia que, de cent metres enfora, era capaç d'afinar-nos sense ulleres, de destriar-nos un per un i, per afegitó, que encara les s'enginyava per escoltar-nos paraula per paraula, fora cap casta d'audiòfon. I, de més a més, aquelles donetes tenien veu a bastament com per enflocar-nos coses com: «al·lots, anau alerta que encara vos fareu mal! Au, deixau anar es garrots que si no faré venir l'amo en Pep Cuixa!». I, si era més remolesta, ens cridava: «tu, amolla es mac o aniré a xerrar amb ta mare i veuràs com et deixarà ses anques! Què és aquest batre!».

Jugar a la guerra duia orenga ferm: els nins de sa Creveta ens barallàvem amb els d'altres barriades, sobretot amb els de la Salle, i ploviem macs, fletxes, ganxets, claus vinclats, garrotades de verga d'ullastre i cops de branca de fasser que era un miracle que no ens féssim mal de bon dir de veres. **Com a molt, només hi havia un parell de cops i d'escarrinxades, i més clares vegades, trencs i blaverols, però de poca importància.** Si he de dir ver, les batalles solien acabar amb empat, perquè la victòria sempre era del mateix, de l'amo en Pep Cuixa, el municipal. L'amo en Pep, amb quatre bels i un parell de mirades fones i feridores, feia espargir corrensos tota aquella al·lotea, **que abandonàvem espantats el nostre arsenal de fletxadors, ballestes i garrots.**

Segurament els nostres joves ja no se senten part de cap barriada, ni sé si les destrien, però fa cinquanta anys enrere sa Creveta, sa Plaça, es Povàs, ses Vinyes, la Salle, es Molinot, s'Aburador, es pou de sa Garriga, s'Abellar i qualcuna més eren realitats, si tant voleu secundàries i de fites difuses, però viscudes i sentides, i que, plegades, aidaven a conformar la fesomia humana de la Vila.

Tanmateix, per la Beata quasi tota la vida vilera era per devers sa Plaça i l'Església. I tot feia festa; les crides d'en Joan Serra, els «passacalles», que en dèiem, de la Banda de Cornetes i de Tambors; la cançó de Sor Tomasseta que sonava en el campanar i que anunciava les festes. Quan la començaven a posar era tot un esdeveniment i ho dúiem endarrer ferm. Me'n record com si fos ara de la sensació que tenia quan, amb el padrí Pep, tornàvem amb carro d'espolsar ametles i, si no feia gaire vent, ja la sentíem bé per devers Son Fluixà: «Que ho sentiú, padrí? Que ho sentiú? Ja posen Sor Tomasseta!». I també em ve al cap que, aleshores, tot era més silenciós i que, fins i tot, de vegades sentien qualche pagès cantar fent feina.

Un altre endarrer que teníem aleshores els nins de la Vila per la Beata eren les Torroneres, que a mi em pareixien una explosió de fantasia, feta de juguetes, «sorpresa», coets, llepolies i de mil coses més. Record quan, amb el padrí Metxo i la padrina Foc, muntàvem, colcant amb el seu xarret, que estirava una egua falaguera, la capamuntada del carreró del Povàs fins arribar a la plaça. Jo demanava als padrins si podíem fer més poca via i quedava embadalit mirant les torroneres; tant, que no me'n temia ni quan sortíem de la Plaça. Aquella estesa de juguetes era el millor paisatge que podia somiar un infant i un perill per a la butxaca dels seus

familiars. Això sí, molt menor que el que suposen ara els mòbils, els «iphones» i les «play stations».

Me'n record també que el Dissabte de la Beata quedava a dormir a cal padrí Pep i a ca la padrina Paula, que és ben a prop de ca l'amo en Biel «Vaquer». Tot era per, el sendemà, el dematí del Dia de la Beata, «anar a veure a sortir es dimonis de l'Infern». No sé si l'amo en Biel va sabre mai que un estol de nins de sa Creveta havíem batiat ca seva amb aqueix nom. Sé cert que n'hauria rigut.

No estic segur si em despertava el renou dels picarols, o si hi somiava tot el vespre, però no estava content fins que no afinava els dimonis quan se vestien a ca l'amo en Biel. No era jo tot sol: érem un bon esplet de nins, de vegades tota una al·lotea, que, de bon dematí, hi guaitàvem per tots els cap de cantons. Tots quants érem teníem una mescla de por i de fascinació als dimonis; a aquells homos que podien fer de burots, fer-nos carusses i jutipiris, encaçar-nos amb els garrots i regirar-nos amb una remenada de picarols. Tenc al cap encara el nom dels dimonis més antics, tots de la Vila i que bona part eren de sa Creveta: l'amo en Biel, el «dimoni Gros», que ens imposava per les seves dimensions corporals i que ens feia perdre la por amb la seva rialla; en Mateu «Cordat», el «dimoni Petit», pateco, «moreno» i, si no em falla la memòria, amb un vestit amb cova, que pareixia un personatge de rondalla; l'amo en «Boscà» i l'amo en «Porxet», que se trencava les gerres damunt el cap. Però la majoria dels que record més bé eren la gent externa que l'amo en Biel «Vaquer», d'orde de l'Ajuntament, va haver de llogar quan els dimonis vileros ja havien tornat vells i no en trobaven d'altres que s'hi vestissen. Jo, innocent com era, no sabia que, en aquell temps, vestir-se de dimoni no estava gaire ben vist, ni tampoc que això començava a canviar gràcies a l'amo en Biel i a la il·lusió de tots els joves que volien ser dimonis.

Però, com ara, el Dia de la Beata no començava de bon dir de veres fins que els dimonis partien cap a la Plaça i acompanyaven la Beata cap a l'Ofici. Quan havia acabat, anàvem escapats al Cós, per veure les corregudes, de vegades amb una calor que escaldava però que no llevava la força als corredors de joies, ni tampoc a aquelles bísties que, d'envelades que anaven, pareixia que s'havien d'estampar a la paret. Els dimonis i les xeremies li acabaven de donar un aire irrepètible.

Tanmateix, el bessó, el vertader motiu de la festa ha estat i és la processó. Record amb nostàlgia algunes coses que n'han desaparegut, com les bengales i les «faies», que pareixia que encenien el vespre amb flamarades, i també carrosses de les que feia en «Panxo», part damunt tot la de la Seu. Tanmateix, hi ha elements que no han canviat d'aleshores ençà, i que consider que són l'essència de la processó. Per començar, tot el trull i els endarrers per cercar pagesa, o pagès, i la il·lusió per vestir-se. Record que hi havia nines que es vestien amb «alaques» i roba de les padrines i repadrines, que les tenien tot l'any estotjades dins una caixa **i que aqueix dia les esposaven a les empenygudes dels dimonis.** Tampoc han mudat per res les corregudes dels dimonis, ni el renouer dels picarols, ni les colles de pagesos que miren d'amagar-se la gerra, ni els dimonis que les hi volen prendre, ni la Beata que alça la creu, ni el dimoni que trenca la gerra, o els pagesos cantant Sor Tomasseta.

De més a més, amb la perspectiva d'un al·lot pucer, els canvis eren lents, gairebé inexistents. Així i tot, me'n temia que hi havia coses que canviaven. Per començar, ho feien les carrosses, i cada any n'hi havia més. També parava esment que hi havia més colles de pagesos, i més dimonis, i qualque al·lot de la Vila que començava a vestir-s'hi, i que la gent en xerrava, més malament que bé.

Però el que realment canviava era la Vila. Molt i aviat. Canviava tant sociològicament com econòmicament. La dècada dels setanta va ser el temps de més èxit del Margaritense, la nostra il·lusió de cada quinze dies a s'Estanyol. Així mateix era l'època de les activitats

culturals i cíviques del Club Hero, damunt el bar Juniors. La importància, i la transcendència, d'aqueixes entitats ha estat tanta que encara ara es deixa sentir amb força en la vida sociopolítica del municipi.

Però els canvis més importants eren d'una altra naturalesa: fins la dècada dels setanta, Santa Margalida havia estat, i encara ho era, un poble pagès, però fora vila començava a anar de rota batuda. **Va ser per mor de la mecanització, que feia que hi començassen a sobrar mans i també per mor dels preus agraris, que baixaven o s'estancaven.** Per exemple, record que, quan jo era petit, les porcelles anaven a mil duros. Ara, passats quaranta-cinc anys, molts de pics van a trenta euros. **I, sobretot, ésser pagès ja no estava de moda. No tenia l'aire romàntic, ecològic, alternatiu que té ara; sinó tot el contrari.**

Amb poques paraules, la Vila abandonava la pagesia i abraçava el turisme. I no sense polèmica. Record bé les discussions, massa enverenades, entre els que estaven a la Vila i els que s'havien mudat a Can Picafort, entre els que defensaven la pagesia i els que deien que el futur era el turisme. Els pagesos vileros es varen convertir en sinònim d'endarreriment, d'immobilisme, de gent cap-closa, d'una gent que deixava perdre una oportunitat d'or, o de poder fer feina lluny de les tanques, dels sementers i de les xinxes dels ametlers. Però, personalment, pens que la cosa no anava tant per aquí, o que no hi anava del tot. I miraré d'argumentar-ho. I ara sí que hauré de parlar un poc d'història, i canviarà un poc l'estil del pregó.

Me n'hauré d'anar enrere, fins fa poc més de cent anys, quan més del noranta per cent del terme de Santa Margalida eren possessions. Aleshores la gran majoria de les margalidanés i margalidans eren jornalers, gent pobra i amb molt pocs ingressos.

Amb un any de mala collita, hi havia estretors; si n'hi havia tres o quatre de seguits, o hi havia una anyada molt dolenta, començava a haver-hi fam de bon dir de veres. Ho recorda una dita que encara se conserven a la Vila («has quedat més pelat que en tretze» o «has quedat més pelat que es blat de l'any tretze»), que fa referència a l'anyada de 1613, o gloses com aqueixes:

«Ja ho dirà el qui serà viu
lo que patien es pobres
que vivien de garroves
fins arribar en s'estiu!».

«Amb molta de pau i concòrdi(a)
passàrem es Dijous Llarder
set infants i ma mu(II)er
sopàrem d'un panet d'ordi.»

Això pot ajudar a entendre que el nostre terme fos, fins devers 1960, una terra d'emigrants. I això ve de ben antic. A la primeria del segle XVII, devers cinc-centes persones, un de cada quatre vileros, varen emigrar cap al sud de València; d'aquí ve la nostra relació amb els pobles germans de Tàrbena, Xaló i de la Vall d'Ebo.

Voldria aprofitar l'avinentsa per parar esment en la meravella que suposen els nostres agermanaments amb aqueixs pobles. No crec que puguem trobar molts de casos consemblants: gent del mateix origen i amb la mateixa llengua que, passats quasi quatre-cents anys, s'ha retrobat i ha establert vincles d'amistat i germanor, gràcies a la voluntat dels pobles i a la feina dels ajuntaments i d'associacions com els Margalidans Agermanats. Amb els agermanaments han nades emocions molt intenses, sinceres i senzilles; són les que sentim quan les bandes d'aqueixs pobles toquen Sor Tomasseta durant la processó de la Beata i veim que també senten aqueixa cançó com a seva.

Tanmateix, els emigrats a València no varen ser els únics emigrants, ni tampoc els més nombrosos. Entre les darreries del segle XIX i fins devers mitjan segle passat, més de mil cinc-cents margalidans emigraren cap a Algèria, l'Argentina, Cuba, Xile, Ciutat i d'altres endrets. El poble, en definitiva, es buidava.

Aqueixa situació va durar fins que, poc més o manco a la mateixa època, i per causes que ara no venen al cas, es començaren a establir les possessions i moltíssimes de famílies hi varen comprar trossos de garriga i les varen convertir en terres de conró.

En paraules del vicari Antoni Rubí, «Els vileros no tenien qui els empatàs vases en les feines de fora vila. Quan pogueren, compraren quarterades de garriga a les possessions que s'establiren amb bones condicions, barat, amb una petita entrada, i la resta a terminis. Perquè eren feiners i necessitaven feina per viure, compraren terres, arrabassaren mates i ullastres i, a força de barrobins, aixades amb punta i parpals, tragueren moltes de carretades de pedres grosses, que les aprofitaren per fer parets i tanques per posar-hi animals. Sembraren figueres i ametlers, i molta d'aquella terra prima i de garriga en pocs anys quedà feta un jardí que les donava pa i companatge per viure. Aquí ve com anell al dit la vella dita “des treballs surt es profit”.»

D'aleshores ençà, la majoria dels pagesos de la Vila, d'aquells que havien quedat en el poble, o dels que hi tornaren, podia malavejar a «viure dins lo seu», gràcies a una agricultura i una ramaderia que, aleshores, eren modernes i se dedicaven sobretot al comerç i a l'exportació.

Si les cançons més antigues descrivien un món de privació i de llesques primes, devers mitjan segle XX circulava pel poble una adaptació en mallorquí del pasdoble *Valencia*, estrenat a 1924. Si l'original deia «Valencia, es la tierra de las flores, de la luz y del amor», l'adaptació vilera —que no sabem si va cantar mai cap orquestra— tenia una lletra diferent ferm:

«La Vila
és es poble des porcs negres
de ses (a)metles,
de ses cebes,
i des ais!
La Vila...»

Això darrer, és ver, no és res pus que una anècdota, però que mostra ben a les clares l'optimisme que havia produït aqueix canvi econòmic. Vera és que no tot havien estat flor i violes, ni molt manco, i que el caciquisme, i després la Guerra Civil, i llavors la Dictadura, en varen ser contemporanis i que returaren el canvi, però el fet és que la situació de la gran majoria de la gent de la Vila havia millorat molt durant la primera meitat del segle XX. I, hi vull insistir, no perquè els ho regalassen, o que els ho donassen barat i bo de fer, sinó perquè ho havien aconseguit fent feina i estalviant.

Per això no pot venir de nou que aqueixa gent, pagesos orgullosos del fruit del seu propi esforç, i també de la feina dels seus pares i padrins, es resistissen a abandonar fora vila i dedicar-se al turisme que, a partir de la dècada dels seixanta, creixia sense aturall a Can Picafort. Em venen al cap les paraules d'una dona d'edat: «ja mos va bastar haver de fer de criats a ses possessions com per ara haver d'anar a fer de criats des estrangers».

És per mor d'això, per aqueix orgull, per mor de l'amor que tenien a la seva terra i al fruit de la seva feina, que els entenc, que els respect i que els reivindic. Com també entenc, respect i reivindic la memòria de tots aquells que feren just el contrari, i es dedicaren al turisme, i que ho feren de moltes de maneres: com a picapedrers, com a hotelers, com a empresaris, com a comerciants i —la majoria— com a assalariats. Tots plegats, gràcies a dietes llarguíssimes de

feina, però també aprofitant l'estalvi de la pagesia, contribuïren ferm a construir l'economia actual del municipi i de tota Mallorca.

Can Picafort, en només una dècada, es va convertir en un nucli turístic amb devers deu mil places hoteleres, que permetia alenar qualque glopada dels vents de llibertat, de desinhibició i de progrés que els turistes, sobretot alemanys i anglesos, vivien en els seus països nadius. La cultura popular, i sobretot les cançons, en poden servir de testimoni. **Ja no parlaven de foravila, ni d'estretors.**

En Luís Aguilé cantava que:

«El sol en Mallorca es de oro/ sus playas se bañan de espuma / de noche luce la luna/ en Santa Margarita / **quien no ha pasado una noche bonita/ en Santa Margarita, en Santa Margarita / y quien no ha visto una chica bonita en Santa Margarita (...)** Margariteña! Baila!»

En la mateixa època, els Romantics cantaven **les bondats de Can Picafort:**

«Can Picafort / vinos, arena y pasiones / Can Picafort (...) / tu sabes mucho de amores / (...) Can Picafort/ playa de multicolores»

I els Watts es convertiren en els millors propagandistes de la sala de festes més famosa del nostre municipi. Una cançó seva comença:

«Al Rojo Vivo es un night club de Can Picafort/ ven a bailar cada noche aquí con tu amor...»

Ballar, platja, arena, passions, amors, bikinis, picadors, estrangeres, doblers. Optimisme i creixement econòmic. Així i tot, no vull donar a entendre, perquè diria mentides, que tot fossen flors i violes ni tampoc que ara ho siguin, perquè, evidentment, no són flors i violes les condicions laborals de les kellys, ni les de molts d'altres treballadors; no són flors i violes els lloguers desorbitats, ni les hipoteques impossibles, ni els desnonaments silenciats. Tanmateix, això no lleva que, de manera directa o indirecta, tots vivim del turisme i que no sé de què viuríem, demà mateix, si no fos del turisme. Fa cinquanta anys, els margalidans sospiraven per tenir una bona anyada i bons preus per vendre-la; ara ho feim perquè hi haja una bona temporada i feina per a tothom.

Tot això és per dir que, a parer meu, no hem de jutjar aquells que triaren el turisme, ni tampoc els que miraven de viure de la terra. Trob que no hem de jutjar els seus comportaments, ni cercar qui tenia raó ni qui anava errat, sinó posar-los en el seu context i entendre per què ho feien.

I, sobretot, hem de valorar de manera molt positiva que les noves generacions, aqueixes que ja han nascudes i s'han criades dins una economia turística, les que han crescut dins un poble que queda buit els estius, dins un municipi que bull de gent a Can Picafort, i on la majoria de la gent fa feina fora de la Vila, continuïn mantenint el sentiment de poble, que es fa evident sobretot aqueixs dies, per les festes de la Beata, quan, el primer diumenge de setembre, acaba i comença l'any vilero.

Podem estar contents ferm que aqueix poble de rels pageses, però que viu del turisme, tenga un dels seus vincles més importants en una festa amb uns fonaments històrics i culturals tan fondos com són les festes i la processó de la Beata. Una processó que ha mantengut els seus trets principals, però que ha canviat molt, quasi tant o més que així com ho ha fet el poble.

Si fa cinquanta, o cent anys, o cent cinquanta, o dos-cents, els haguessen dit als vileros d'aquell temps que a la processó no hi hauria quatre dimonis, i que n'hi hauria més de cent; que hi hauria una dotzena de carrosses, i tretze beates, enlloc d'una; o que s'hi vestirien milenars de pagesos, ens dirien que estam tocats del boll, que ens manca un bull o que no

tocam Mallorca. La processó ha canviat, és ver, però perquè és viva, i perquè és el reflex d'un poble, de la Vila, que també és viu i que sent com a seus la processó i les festes de la Beata.

I, durant aquests anys, hi ha hagut tradicions noves que s'han integrat dins les festes, i actes que ens pareixien importantíssims que han desaparegut. Per exemple, han ja no fam les corregudes del Cós del Dia de la Beata i, just a l'enrevés, s'ha consolidat el Gat Escaldat, la festa dels joves que varen començar a fer l'any 1994.

Aqueixa festa va néixer quan l'Ajuntament var voler canviar de lloc les poalades d'aigua que se tiraven la dematinada els joves devers la font de la Beata. Tots sabeu com funciona el Gat Escaldat i per això mateix no en diré res, tret de parar esment que ja s'ha convertit en una tradició per a tots els joves de la Vila, perquè sempre l'han vist fer.

N'estic content, perquè en vaig ser un dels organitzadors durant més de vint anys. Vos ne contaré una anècdota, de fa devers cinc anys, de la darrera vegada que els organitzadors antics ens en cuidàrem. Ja n'estàvem cansats i cercàvem gent per rellevar-nos. Quan devers les cinc del dematí vaig arribava a la Plaça, per començar a preparar la festa, vaig veure una guarda de nins que em sortiren a camí i que llavors se n'anaren escapats cap enmig de la plaça cridant: «ja ve l'amo en Toni Mas, ja ve l'amo en Toni Mas, anau a cercar es poals». Aquells nins, amb aquells cops de «l'amo en Toni Mas», sense saber-ho, em pegaren quaranta-sis mamballetes, que eren els anys que tenia jo, i que varen fer que digués, «un vellardo com jo aquí no hi té cap feina; l'any qui ve que se'n cuidi un altre». Si vos cont això és perquè sempre hem de ser conscients que les festes i les tradicions, per petites i poc importants que pareguen, no són de ningú; són de tot el poble i sempre hi ha de ver qui les continui.

Tanmateix, hi ha tradicions que es converteixen en símbols del poble. La processó és un símbol de la Vila, i l'uneix amb força, és cert; és una de les baules més consistents de la identitat margalidana; és un dels perns de la nostra vida, que diria l'enyorat pare March. Però no hem de baixar la guàrdia i convé que ens demanem què ens uneix com a poble, a part de la processó, en un temps en què l'estil de vida provoca tot el contrari, que minvin els lligams comunitaris. I dic això perquè consider que hi ha el perill, real, que la Vila i molts d'altres pobles mallorquins es convertesquen, en trenta o cinquanta anys, en nuclis dormitoris, mancats de cohesió, de sentiment comunitari i d'identitat. Convé, trob, que treballem per mantenir el nostre sentiment com a poble. I no pensant que som millors ni pitjors que ningú, però amb la idea, clara i llampant, que som un gran poble i que disposam d'un gran potencial per aconseguir-ho: la gent. Si una cosa he après durant els vint-i-dos anys que he fet feina a l'Ajuntament és que tenim un gran capital humà, i que el podem trobar en els centres escolars, en les Amipas i totes les altres entitats i associacions de la Vila i de tot el municipi. Són, tots vosaltres sou, el nostre millor actiu, el patrimoni més gran, que tenim per encarar el nostre futur com a poble.

Sobre això, voldria fer meves unes paraules referides a Santa Margalida que en Joan Mascaró i Fornés va escriure al pare March, paraules d'un vilero a un altre vilero: «Que el temps a venir sigui un temps de grans alegries per al nostre poble, que estimem les paraules mallorquines que la Beata emprava. Va ésser una santa mallorquina que parlava en mallorquí. I no és sols l'amor del cor que ens du al nostre idioma, és l'ajuda que ens dona per aprendre altres idiomes; el castellà, francès, italià, portuguès són idiomes germans del català que el Rei En Jaume va dur a Mallorca a on el poble i els homes de lletres l'han conservat. Que el coneixement i perfecció d'aquest idioma i del poble de Santa Margalida que el parla, sia a la glòria de Déu.»

I del mateix poble. I de Mallorca sencera.

Margalidanes i margalidans, vileros i vileres,

Que comencin les festes; que els carrers s'omplin de murta i sortiu al carrer amb una rialla fresca, perquè ja han començat les festes! I el Dia de la Beata, que els picarols no s'aturin de sonar; que no s'aturi la trencadissa i no vos atureu de cantar Sor Tomasseta!

Visca la Vila, visca Santa Margalida i visca la Beata!

I ja ho sabeu: mos veurem a sa «porfessó»!